

НЕДОСЪНУВАНИТЕ СЪНИЩА В БЕЗКРАЯ ВЕЧЕН

THE INCOMPLETE DREAMS IN THE INFINITY ETERNAL

***В безкрая вечен и незрим.* Юбилеен сборник, посветен на проф. дфн Жоржета Чолакова (отг. ред. Борислав Борисов; ред. екип: Дияна Николова, Николай Нейчев, Милена Кацарска, Катерина Томова, Соня Александрова, Юлиана Чакърва), Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2020, ISBN 978-619-202-612-7**

Жоржета Чолакова е лице на българската бохемистика, значим славист и преподавател с изключително отношение към словото и литературата. Като дългогодишен преподавател по славянски литератури в Пловдивския университет, тя печели любовта на студентите си и респекта на колегите си с начина, по който преподава, изследва и превежда чешка литература. От нейните лекции, изследвания, преводи, от редактираните от нея издания се излъчва висотата на самата литература. Приносите на професор Чолакова са достоен научен и творчески еквивалент на стойността на творбите и творците, които я вдъхновяват. Извор на вдъхновение за нея, са избрани автори и творби от епохата на Романтизма, междувоенния авангардизъм и съвременето.

Юбилейният сборник *В безкрая вечен* е колективен жест на признание към нейния професионализъм и отдаденост на литературата и превода, а композицията му е съобразена с превежданите и изследвани от нея автори. Заглавието на юбилейния сборник е цитат от К. Х. Маха и неговата поема „Май“, която поставя началото на модерната чешка поезия и внася в нея бленуваните мъглявини на безкрая. Типично в духа на магичното въздействие на поезията, сборникът е композиран на поетически принцип – всяка негова част има за мото цитат от превежданите от Жоржета Чолакова поети – не само от Маха (инициационният за нея поет) но и от Отокар Бржезина, Владимир Кршиванек, Владимир Холан. Картините които съпровождат тези цитати са на нидерландския художник Мориц Ешер Андреа дел Сарто, Ото Грайнер, Хорст, Албрехт Дюрер и Леонардо да Винчи. Повтарящ се и ключов мотив са ръцете.

В началото на сборника е публикуван разговор на Борислав Борисов с Жоржета Чолакова под заглавие „Не стига само любов“. Тук е видима нейната вълнуваща биографична среща с френския език и култура и най-вече със сюрреализма, което предопределя по-нататъшната ѝ творческа биография. Като цяло интервюто отключва основни моменти в литературното израстване на Жоржета Чолакова и фактологично проследява най-важните етапи в научния ѝ път. Съдбовни се оказват срещите с Незвал, с чешкия нобелист Ярослав Сайферт, но най-съдбовна и мистична е срещата с Маха, откъдето тръгва и пътят ѝ на преводач на поезия. Над първия превод на поемата „Май“ тя работи девет години (публикуван през 1993 година в „Карел Хинек Маха или гласът на падналата арфа“), но за да я съпреживее докрай, благодарение на високото си филологическо умение го усъвършенства и публикува в изданието Карел Хинек Маха, „Избрано“ (2018).

Нейните преводи са трайна и изключително ценна следа в рецепцията на чешката литература у нас. Публикациите на Жоржета Чолакова се движат около споменатите автори, сюрреализма и романтичната аура на езерото като универсален топос на отражението, предполагащ, както пише тя, „взиране в тайнствата на съществуващото“.

Достойна за уважение е преподавателската ѝ дейност в Университета „Екс-Марсилия“ и в Сорбоната Париж 4, както и фактът, че защитава докторска дисертация в Карловия университет. С научна и творческа страст води своите студенти през непознатите за тях лабиринти на чешката литература, славянските литератури и славистиката като цяло. Сред заслугите на Жоржета Чолакова е и редактираното от нея списание „Славянски диалози“, което тя определя като една от най-големите си авантюри. То е първото по рода си славистично периодично издание у нас, което има за цел да представи културното развитие на славянските народи от най-стари времена до днес в панорамна перспектива.

Научното съдържание на юбилейния сборник включва 40 студии и статии, публикувани на български, чешки, сръбски, английски и френски език, с широкоспектърна проблематика. Преобладават литературните изследвания, които се допълват от лингвистични и лингвостилистични публикации, както и от публикации, свързани с превода. Отделните интерпретации са базирани предимно на интердисциплинарния подход и обхващат историческа, философска, естетическа, библийска, литературно-жанрова проблематика с широк времеви диапазон. Българските автори са от Пловдивския, Софийския и Великотърновския университет, от Българската академия на науките, а чуждестранните – от Сорбоната, Карловия университет, от Института за славянски изследвания към Чешката академия на науките, от университетите в Острава, Бърно и Баня Лука, от Лондонския университет „Куин Мери“. Научните публикации в сборника представят широка панорама от славистични изследвания върху български, полски, руски, чешки, босненски и сръбски автори. Компаративни паралели са потърсени не само в славянски аспект, но и в допирните точки и сблъсъци с английски, немски, испански, френски и австрийски автори.

Встъпителната статия в сборника, която внася дискуссионен тон, е на Владимир Пенчев „Има ли славянство?!“. Тя провокира диалог и с миналото, и с настоящето относно славянската идентичност и славизма. Прави впечатление богатата палитра от литературоведски и компаративистични интерпретации, които в по-голямата си част са позиционирани в плоскостта на търсене на актуалното и модернистичното. Тук ще срещнем интересни и задълбочени анализи, свързани с: проблема за темпоралността и времевите модели, определящи ядрото на човешката екзистенция при Киркегор и Достоевски (Николай Нейчев); с пасторалното като език на модерността и на играта с традицията в културата на сребърния век на руската литературна и театрална сцена (Дияна Николова); с модерния дух на австрийския писател Херман Брох и постромантичния синдром (Галин Тиханов); с образа на жената в средновековната чешка литература (Михаела Сюлейман); с фолклорно-колективната носталгия по Бог в народните песни и поговорки на К. Ербен (Таня Янкова); с измеренията на лудостта в популярния текст на бащата на съвременната китайска литература Лу Сюн в „Дневникът на един луд“ (Румяна Чолакова); със сръбския творец Марко Ристич и непоколебимия му съюз със сюрреализма (Моника Янева); с присъствието на Прага в поезията на Йосип Ости (Людмила Миндова); с неспокойния дух на Елизабет Браунинг, който е спокоен са когато нарушава конвенциите (Яна Роуланд); с азбуката на междувремето на Жан Оризе, където парадоксално се застъпват животът и смъртта (Соня Александрова); с фронтовия опит и литературата в текстовете на Е. Юнгер, И. Мешков и Г. Милев (Владимир Сабоурин). Преводаческата проблематика, представена в девет от всичките изследвания, засяга следните сфери на анализ: поемата „Задушница“ на полския мистик и романтик Адам Мицкевич – между превода и сцената (Маргрета Григорова); прочита на „Асизски сонети“ на Христо Огнянов – между превода и непреведеното (Любка Липчева Пранджева); средновековните преводи през XII век и дали *verbum pro verbo* има своите основания (Георги Каприев); синергетичния подход към най-старите библийски текстове и техните преводи (Антоанета Джельова, Мария Анастасова); Ботевата балада „Хаджи Димитър“ в чешки преводи (Марцел Черни); паремииологичните съответствия в превода на романи от испански на български език (Веселка Ненкова); изкуството на специализирания превод (Елена Крейчова); лингвистичния аспект в процеса на адаптация на езика на страна – бъдеща членка на ЕС, към неговия терминологичен апарат (Жана Станчева) и други. В края на сборника

е списъкът с избрани научни публикации на Жоржета Чолакова – представителна извадка от нейния професионален път.

Юбилейният сборник, посветен на Жоржета Чолакова, е пътеводител за претенциозния и отговорен изследвач, потърсил литературата като „истински свят на мисли, илюзии и тайнства“ и осъзнал, че „зад словото е бездна от тъма“.

Валерия Тодорова*

* **Валерия Тодорова** – доц. д-р, катедра „Славистика“, Филологически факултет, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, valeria.todorova@ts.uni-vt.bg.